

Forslaget til statsbudsjett 2018 - forskning

Vi viser til vår anmodning om å møte i komiteens budsjett høring og vil kommentere regjeringens budsjettforslag ihht Programkategori 07.70 Forskning, Kap. 285 Norges Forskningsråd og Kap.287 Forskningsinstitutt og andre tiltak.

FFA er fornøyd med at regjeringen i forslag til Langtidsplan opprettholder målet om at FoU-investeringene skal utgjøre 3% av BNP og at den offentlige innsatsen til FoU i en omstillingsfase vil økes ut over 1% av BNP. Regjeringens forslag til statsbudsjett for 2019 følger dessverre ikke opp denne målsetningen. Med en realøkning på 0,5 mrd kroner utgjør FoU-investeringen 1,02% av BNP, en svak vekst fra 2018, men svekkelse fra 2017 (1,07% av BNP). For enkelte departementer, som NFD, KMD og JD, foreslås en realnedgang i FoU-bevilgningene. Vi er bekymret over denne utviklingen. Gitt de store samfunnsutfordringer som er godt beskrevet i den reviderte Langtidsplanen¹ og som gir de fem viktige tematiske prioriteringene, må det gjøres en tyngre prioritering av FoU i bredden av departementer fra statsbudsjettet 2019. Vi vil i det følgende kommentere noen momenter i regjeringens budsjettforslag.

Oppsummert har FFA følgende konkrete forslag for 2019:

- For at Norge skal gjennomføre de nødvendige langsiktige omstillingene i næringsliv og samfunn, må myndighetenes forskningsinnsats trappes opp til 1,25% av BNP over en periode mot 2030, som en overgangsordning. Økningen må styrke virkemidler som utløser forskning i og for næringslivet og som bidrar til modernisering i offentlig sektor. Veksten i forskningsmidlene må fordeles via Forskningsrådets konkurransearena.
- På Kunnskapsdepartementets budsjett, gis basisbevilgningen til de samfunnsvitenskapelige instituttene en økning ut over regjeringens budsjettforslag (kap 287, post 57) på kr 17,556 mill kr i 2019, til 225 mill kr.
- Basisbevilgningen til alle forskningsinstitutter med basisbevilgning fra Forskningsrådet økes til 25% over en 5-års periode. Økningen i basisbevilgning bør rettes mot de prioriterte områdene i Langtidsplanen og dermed sikre at en bygger langsiktig anvendt forskning på de viktigste områdene for samfunnet.
- Stim-EU oppjusteres slik at forskningsinstituttene finansiering gir kostnadsdekning ved deltagelse i EUs rammeprogram Horisont 2020, dvs samme rammebetingelser som i Forskningsrådet. Dette er avgjørende for at instituttene skal øke sin deltakelse i EU-prosjekter og Norge skal utnytte mulighetene i EUs rammeprogram.
- Senter for forskningsdrevet innovasjon (SFI-ordningen) styrkes i 2019 med 40 mill kr på Kap 285, post 53.

Investering i kunnskap er for svak – manglende forskningsvekst bekymrer

Regjeringens forslag til statsbudsjett 2019 følger ikke opp den reviderte Langtidsplanens ambisjoner for forskning for å løse de store samfunnsutfordringene. Forslaget er bekymringsfullt i en tid hvor omstilling, fornying og innovasjon er mantraet for at Norge skal utvikle nytt næringsliv, videreutvikle velferdssamfunnet og bidra til å løse de store samfunnsutfordringene innenfor klima, energi og sikkerhet. Manglende løft er også overraskende i lys av at økning i forskningsinnsatsen ut over 1% av BNP bekreftes i revidert Langtidsplan.

FFA mener at

- *For at Norge skal gjennomføre de nødvendige langsiktige omstillingene i næringsliv og samfunn, må myndighetenes forskningsinnsats trappes opp til 1,25% av BNP over en periode mot 2030, som en overgangsordning. Økningen må styrke virkemidler som utløser forskning i og for næringslivet og som bidrar til modernisering i offentlig sektor. Veksten i forskningsmidlene må fordeles via Forskningsrådets konkurransearena.*

Omstillingspotensialet i forskningssamarbeid må utløses – styrk basisbevilgningen og SFI-ordningen

Samfunns-effekten av den anvendte forskningen er godt dokumentert av både EU og OECD. Effektanalysen av næringslivets forskningssamarbeid med de teknisk-industrielle instituttene viser at samarbeidet gav økt verdiskaping i størrelsen 80 milliarder pr år de siste 10 årene, eller 1,1% av samlet verdiskaping i industrien. Evalueringen av de samfunnsvitenskapelige instituttene (2017) konkluderer også med at instituttene er en nasjonal ressurs.

Norske selvstendige forskningsinstitutter har en basisbevilgning på 10% i gjennomsnitt, de samfunnsvitenskapelige instituttene har i gjennomsnitt 13,9% basisbevilgning (2017). Dette er meget lavt i forhold til de forskningsmiljøer en samarbeider og konkurrerer med nasjonalt og internasjonalt, som har en basisbevilgning på 25%-50%.

¹ Meld.St.4 (2018-2019) Langtidsplan for forskning og høyere utdanning 2019-2028

Basisbevilgningen benyttes til faglig utvikling, vitenskapelig publisering og til å identifisere kunnskapshull og innovasjonspotensiale i samspill med brukere av ny kunnskap. I UK benytter en [Catapults](#), i [Tyskland Fraunhofer](#) og i [Nederland TNO](#), dvs forskningsinstitutter med basisbevilgning på 25%-50%, som katalysator for innovasjon i samspill med næringsklynger og offentlige virksomheter. Instituttevalueringene gjennomført av internasjonalt sammensatte paneler og OECDs *Review of Norway's research and higher education policy* (2017), understreker dette: Basisbevilgningen til norske forskningsinstitutter er så lav at det begrenser samfunnseffekten av instituttene, på tross av at forskningen holder høy kvalitet og god relevans.

FFA er svært fornøyd med at det foreslås en økning i basisbevilgningen til de teknisk-industrielle instituttene på 40 mill kr over NFDs budsjett. Tilsvarende er vi svært skuffet over at det foreslås et kutt i basisbevilgningen til primærnæringsinstituttene på 9,4 mill kr over LMDs budsjett. Basisbevilgningen til de samfunnsvitenskapelige instituttene som bevilges over KDs budsjett, er foreslått en realøkning på 4,930 mill kr. Vi mener at basisbevilgningen for de samfunnsvitenskapelige instituttene må trappes opp systematisk over en 5-års periode mot internasjonalt nivå.

SFI-ordningen (Senter for forskningsdrevet innovasjon) er en senterordning i Forskningsrådet som treffer næringslivet og forskningsinstituttene svært godt og bygger forskningssamarbeid og innovasjon over tid. Ordningen er underfinansiert. Budsjettforslaget gir ikke økning for SFI og ordningen står i fare for å bli avlyst eller begrenset. Dette er en kritisk for både bedrifter og institutter. Ordningen har vært svært vellykket, noe også evalueringen i 2018 dokumenterer. Vi mener at også offentlig sektor bør treffes av SFI. Det er behov for å skape forskningsdrevet innovasjon også i offentlig virksomhet. For å sikre langsiktig forskningsdrevet innovasjon og omstilling, må SFI-ordningen styrkes og utvides til flere departementers ansvarsområder.

FFA foreslår at

- *På Kunnskapsdepartementets budsjett, gis basisbevilgningen til de samfunnsvitenskapelige instituttene en økning ut over regjeringens budsjettforslag (kap 287, post 57) på kr 17,556 mill kr i 2019, til 225 mill kr.*
- *Basisbevilgningen til alle forskningsinstitutter med basisbevilgning fra Forskningsrådet økes til 25% over en 5-års periode. Økningen i basisbevilgning bør rettes mot de prioriterte områdene i Langtidsplanen.*
- Senter for forskningsdrevet innovasjon (SFI-ordningen) styrkes i 2019 med 40 mill kr på Kap 285, post 53.

Økt internasjonalt forskningssamarbeid i EU fordrer styrking av Stim-EU

EUs forskningssamarbeid er uten sammenligning den viktigste internasjonale arena for norsk forskning. Stortingets mål er en betydelig økning av norsk deltagelse. Forskningsinstituttene er viktige deltagere. Stortingets mål om 2% retur ble nådd på et tidspunkt i 2018. Det er bra, samtidig som målet må være å stabilisere en god deltagelse og øke deltagelsen i forskningssamarbeidet i EU ytterligere.

De økonomiske betingelsene ved deltagelse i EUs rammeprogram for forskning og innovasjon, Horisont 2020, er svært krevende for forskningsinstituttene, også etter innføringen av en norsk stimuleringsordning (Stim-EU). For å kunne satse sterkt på EU-forskning, er det nødvendig med forutsigbare rammebetingelser på linje med norske Forskningsrådsprosjekter. En fersk evaluering av Stim-EU², anbefaler å styrke Stim-EU "*since the institutes probably have the greatest potential to increase Norwegian FP participation – often in collaboration with additional Norwegian partners.*" (s.58) (FP = framework programme, EUs rammeprogram for forskning og innovasjon)

Regjeringens budsjettforslag styrker ikke stimuleringsordningen for økt deltagelse i Horisont2020 for forskningsinstituttene. FFA mener at effekten av Stim-EU må økes slik at instituttene finansiering dekker kostnadene ved deltagelse i EUs forsknings- og innovasjonsprogram, på samme måte som i Forskningsrådsfinansierte program. Det er vanskelig å anslå budsjettkonsekvensen ved en slik økning. Anslagsvis vil økningen innebære en bruttokostnad på ca 25 mill kr, og samtidig en økt retur av den norske kontingenten til EUs rammeprogram, dvs en mindre nettoeffekt. Stim-EU bør innrettes slik at den bidrar til økt deltakelse også fra bedrifter og offentlige virksomheter.

FFA foreslår at

- *Stim-EU justeres slik at forskningsinstituttene finansiering gir full kostnadsdekning ved deltagelse i EUs rammeprogram Horisont 2020, dvs samme rammebetingelser som i Forskningsrådet. Dette er avgjørende for at instituttene skal øke sin deltagelse i EU-prosjekter og Norge skal utnytte mulighetene i EUs rammeprogram.*

Vennlig hilsen

Agnes Landstad
Daglig leder FFA

² Improving Norway's Performance in the EU Framework Programme, Technopolis 2018

Fakta om forskningsinstituttene i Norge

Forskningsinstituttens Fellesarena (FFA) representerer forskningsinstitutter med [basisbevilgning fra Forskningsrådet](#):

- 42 forskningsinstitutter (2018) som driver anvendt forskning på ideell, non-profit basis
- 6300 årsverk (2017)
- Årsomsetning NOK 9,9 mrd (2017)
- Har i gjennomsnitt 10% basisbevilgning fra Forskningsrådet. Øvrige inntekter er konkurransebasert.

Forskningsinstituttene samlet

- Står for 24% av den samlede forskningsinnsatsen i Norge (2017)
- Har hentet hjem 128 mill euro fra EU i Horisont 2020 (pr juni 2017), totalt 272 mill euro fra EU i 7. rammeprogram (hele perioden), dvs 30% av norsk deltagelse i EUs Horisont 2020. Totalt NOK 1,25 mrd i inntekter fra utenlandske kilder (2016)
- Forskningsinstituttens deltakelse i EU-forskningen mobiliserer norske bedrifter og offentlige virksomheter til europeisk forsknings- og innovasjonssamarbeid
- Scorer godt i konkurranse om forskningsmidler; utfører forskning for 40% av Forskningsrådets konkurranseutsatte midler og en tredjedel av de totale offentlige FoU-midler
- En av ti doktorgradskandidater er tilknyttet forskningsinstituttene
- Har et omfattende FoU-samarbeid med bedrifter og offentlige virksomheter i Norge og i utlandet

Grupperingene

Forskningsinstituttene i FFA varierer med hensyn til faglig innretning, arbeidsoppgaver, brukere, organisasjonsform, finansiering og historisk bakgrunn. Også størrelsen varierer sterkt fra de største som SINTEF og IFE til de minste som Frisch-senteret og Vestlandforskning. Forskningsinstituttene kan grupperes i (2017):

- Teknisk-industrielle institutter (2.782 årsverk)
- Miljøinstitutter (1.058 årsverk)
- Primærnæringsinstitutter (1.442 årsverk)
- Samfunnsvitenskapelige institutter (997 årsverk)

Forskningsinstituttens Fellesarena FFA

FFA ønsker å være et viktig virkemiddel i forskningspolitikken og bidra til å øke samfunnets avkastning av forskningen, bl.a.

- bidra med forskning for å løse viktige samfunnsutfordringer innen teknologi, klima, energi, helse og velferd
- mobilisere næringslivet til å forske mer
- øke innovasjonstakten gjennom offentlige innkjøp
- øke deltagelsen i internasjonale forskningsprogrammer
- utdanne flere anvendte doktorgrader